

lapsemängiks nende koleduste wasta arwata, mis wana aegsed sõad sünnitasid. Seal ei leidnud keegi armu, ei naine ega tüdruk, ei wanarauk ega rinnalaps.

„Mõel oli mõrvisuk mõllamas,
Ora hullem surmamas,
Taper aga taga tapemas,
Mõõwel kurjem riisumas!“

Rõnda seisab praego wanapõlwe mälestus ühes rahwa suust üleskirjutud laulus. Pisut õnnelikusi ehk olid nii hõlpsalt surma leidnud, suurem hulk lõpes enamiste pika piinatuse kätte, kus neid mõnikord lusti pärast waewati ja tule paistel küpsutati, ehk elusalt ebajumalatele ohwerdati. Ühel leigati keel suust, teisel kõrw ja nina, kolmandamal üks käsi otsast, ehk tehti weel koledama tegusi.

Sakslased olid kaupa tehes luba saanud, endale kauba ajamise warjusk Düüna jõe kaldale kindla linnakeise ehitada, kuhu nende laewad mitmedsugu kaupa wedasid, selle wasta wilja, met, waha, raswa, kasuka ja muud nahku wahetasid, mis omale maale tagasi wiisid. Kui sõbralik kaubaajamine korrale seatud, püüdsid Sakslaste waimufarjased aega mööda risti, usu seemet ebajumalate orjadelle külwata, kelle etoford igapidi wäga õnneto näitas, sest et nemad wiisakama ristlaste kombedest midagi ei teadnud. Sakslaste õpetajad hakkasid Schwangeliumi rõõmusõnumid kuulutama, kunni eiawa sõna waim siin ja seal südameid leidis, kus sõnakülw idanema

läks. Asi näis esiootsalt kaunis korda minema; Sakslased, uuedristlased ja ebajumalate orjad elasid leplikult üks teise kõrwas. Uga ei kuigi kaua, seal hakkaswad ebajumalate teenrid ristlaste wasta mäsasama. Sütinud wihatulest sigines pik waen, iseäranis se läbi, et mõned ristitud inimesed jälle ebajumalate wõrku tagasi langesid ja kõige kurjemaks Sakslaste waenlaseks saiwad. Lühikeste wahepidamistega kestis werine mäsamine kakskümmend aastat enne kui ristiusk ebajumalate teenistust lõpetas ja rahwa tasasemaks tegi. Iljemaeglised Pohla- ja Rootsi-walitsused ei jõudnud ka sõakära meie maalt kustutada, kunni wiimaks 1710 suur Wene Keiser Peter I. meie maad oma woli alla wõites, pikalift sõda waigistas ja õnneliku rahu-seemet werise põlule külwas.

Rõnda näitab tõtelik wana põlwe kuju, ja wõib sest igamees ise arwata, et laulikutest laulus ülen-datud õnnepääwad täis häda ohtu ja wiletsust olid. Kui ilja aego lõpetud wiimse sõaristi wanapõlwe kõrwas waatame, lähäb meie aegne häda üsna tühjaks. Meie maa rahwas ei ole sest sõast muud raskust tunnud, kui et sool kallimaks läks ja rohkem noori mehi kui rahu aeal wäätenistusse wõeti. Kas tohime seda koormaks panna? — Meie oleme, Jumal tänatud! rahuliste põldu harinud ja igapäawast leiba sõõnud, ehk kül waenlased kaks suwe järjestiku meie ligimail merel asusid, on meie maad wägewa Wene kotta tiib warjanud ja kõige kahju eest hoidnud.